

plývá jeho oprávnění brániti se proti vzorkům co do barvy méně způsobilým, nevhodným, a proti vysoké ceně. Vždyť by byla měla žalovaná firma, kdyby jí příslušelo neobmezené právo volby vzorků a určení cen zboží bez spolupůsobení žalobce, v rukou prostředek, odevzdáním vzorků nevhodných barev a přemrštěnými cenami znemožniti žalobci dosažení rozprodeje 75% zboží a tím i prostředek dosíci záminky, by dala nepohodlnému sprostředkovateli výpověď ze smluvního poměru podle smlouvy. Posoudil proto odvolací soud věc mylně po právní stránce (§ 503 čís. 4 c. ř. s.), uznáv, že žalobce měl podle smlouvy povinnost vydati se na obchodní cesty ať již za účelem informace nebo prodeje v době určené žalovanou firmou a že zdráhání se vyhověti tomuto příkazu vůbec, i při vhodných vzorcích i přiměřených cenách opravňovalo žalovanou firmu k jednostrannému zrušení smlouvy. O takovémto oprávnění k jednostrannému zrušení smlouvy bez výpovědi lze mluvit tím méně, pakli vzorníky byly sestaveny bez žalobceva spolupůsobení a žalobce si vzhledem k barvě vzorků a k výši žádaných cen zboží nesliboval úspěch při sprostředkování prodeje, třebaže nižší soudy na základě posudku znalce zjistily, že jakost i cena vzorků vyhovovala.

Čís. 11769.

S hlediska § 4 zákona ze dne 1. července 1926, čís. 232 sb. z. a n., není závady, by nemohla býti započtena vzájemná pohledávka majitele šekového účtu vídeňské poštovní spořitelny na její pohledávku z lombardní zápůjčky, kterou převzal československý poštovní šekový úřad. Podmínkou započtení jest však, by vzájemná pohledávka byla převedena skutečně na československý poštovní šekový úřad a by byla splatná. Splatnou u tohoto úřadu stala by se teprve, až ministerstvo financí určí, jakým podílem má býti kryta v československých korunách.

Pokud majitel šekového účtu neprohlásil k vídeňské poštovní spořitelně do převodu lombardní pohledávky na československý poštovní šekový úřad (do účinnosti dohod o převodu t. j. do 10. června 1929), že započítává svou pohledávku ze šekového účtu na pohledávku vídeňské poštovní spořitelny z lombardní zápůjčky, nemohly nastati v poměru k československému státu účinky započtení vůbec. Od té doby mohl jeho dluh započtením zaniknouti jen, kdyby byla jeho pohledávka na československý poštovní úřad skutečně převedena a bylo určeno, jakým poměrem bude uhrazena. Prohlášení majitele šekového konta po 10. červnu 1929 o započtení k československému státu nepůsobí extunc.

Úroky ze zápůjčky na lombard válečných půjček jest připočísti k jistině pololetně, třebaže v podmínkách o úpisu válečné půjčky a o lombardní zápůjčce na její úpisy není výslovně uvedeno, že se úroky připočtou pololetně k jistině, plyne-li to z úmyslu stran a ze zvyklostí v obchodě.

Žalovaný upsal roku 1917 u bývalého poštovního úřadu rakouského šestou válečnou půjčku, na niž mu poštovní úřad povolil lombardní zá-půjčku, jež ke dni 30. června 1920 činila 7.747 K 13 h. Žalobou, o niž tu jde, domáhal se československý stát (poštovní šekový úřad v Praze) na žalovaném zaplacení 7.747 Kč 13 h s úroky a s úroky z úroků od 1. července 1920. Žalovaný namítá, že žalobce není oprávněn požadovati úroky z úroků, ježto nejde o poměr kontokorentní, a dále namítá za-počtením vzájemnou pohledávku 9.612 K 07 h, jež mu příslušela jako věřiteli proti vídeňské poštovní spořitelně; svůj úmysl, že chce toto za-počtení předsevzítí, prohlásil žalovaný poštovnímu šekovému úřadu v Praze dne 13. srpna 1929. Procesní soud první stolice uznal podle žaloby. D ů v o d y: Oprávnění žalující strany není popřeno a jest také prokázáno čís. 230, 231 a 232 sb. z. a n. z roku 1926. Za-žalovaná pohledávka číselně není popřena; jde jen o otázku úroků z úro-ků a o otázku zániku zažalované pohledávky započtením. V onom směru bere soud za prokázáno, že žalovanému byl otevřen u poštovní spoři-telny vídeňské po poskytnutí zápůjčky lombardní běžný účet a že na tomto běžném účtu byl připisován pololetně úrok ze zápůjčky, na druhé pak straně kupony lombardovaných válečných půjček. Znalec prohlásil, že pod takovýmto běžným účtem vedly banky a rozuměly jen kontoko-rent v tomto přesném slova smyslu. V důsledku toho byl právem úrok pololetně připsán k jistině a musí žalovaný platiti další úrok ze zbytku salda. Na takto jednou založeném kontokorentním poměru nezměnilo pak nic, že se v důsledku poválečných poměrů stalo toto konto mrtvým, nevykazovalo obrát, že snad předchůdkyně žalující strany nezasílala vý-tahy z konta. Kompensando namítaná pohledávka není po právu. Ža-lovaný nadhodil tuto námitku u stání, neudav blíže, kdy a kde žalující strana (její předchůdkyně) měla válečné půjčky prodati, rovněž neudává nejmenší podklad pro číselný výpočet škody. Než soud provedl o této okolnosti důkaz znalcem z oboru bankovního a vzal na základě seznání znalce za prokázáno, že žalující strana (její předchůdkyně) neměla po převratu možnosti tuto půjčku prodati. Ostatně nebyla k tomuto prodeji předchůdkyně strany žalující podle obchodních podmínek povinna, ný-brž jen oprávněna. Táž nebyla povinna dbáti více zájmu žalovaného, než činil on sám. Nelze tedy mluvit o nějakém zavinění. Pokud se týče námitky započtení, nemá okolnost, že pohledávky jsou vzájemně proti sobě, ještě v zápětí jejich zánik, pokud se kryjí. Vyžaduje se ještě projev vůle dlužníka, že používá práva k započtení. I když se pak účinky za-počtení vztahují k době, kdy se pohledávky střetly, přece jen se pod-mínky započtení posuzují podle doby, kdy žalovaný učinil projev vůle. Žalovaný učinil tento projev teprve dne 13. srpna 1929. Až do té doby vedena byla obě konta podle původního jeho projevu odděleně. V srpnu 1929 nebyl však již k tomuto projevu oprávněn, ježto tomu bránil před-pis § 4 zák. 232 z roku 1926. O d v o l a c í s o u d napadený rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Jest sice správné, že započtení nastává podle § 1438 obč. zák. ipso jure ex tunc od doby, kdy se pohledávky navzájem střetly. Avšak přec jen nenastává započtení automaticky, nýbrž jest po-třeba výslovného projevu strany, že pohledávky své používá k započtení. Takovýto projev strany musí se tedy státi, a to způsobem platným a

zákonně přípustným. Avšak § 4 zák. čís. 232/1926 ustanovuje, že pohledávky proti poštovní spořitelně mohou býti vymáhány ode dne působnosti tohoto zákona v korunách čsl. až do výše celkové úhrady jen na poštovním šekovém úřadě pražském, a to výhradně v rámci zmíněné úhrady a podle ustanovení tohoto zákona. Od doby platnosti tohoto zákona byla omezena volnost stran i v tom směru, že nemohou od této doby prohlásiti, že svou pohledávku za bývalou poštovní spořitelnou vídeňskou namítají k započtení. Neboť, kdyby se započtení mohlo platně namítnouti, obešly by se tím předpisy zákona čís. 232/1926, kterýžto jako zákon novější a speciální ruší v tomto smyslu ustanovení § 1442 obč. zák., a modifikuje i veškerá ostatní ustanovení o započtení (§ 1438 a násl. obč. zák.) v tom smyslu, že se nesmí započtení státi na obcházení zákona čís. 232/1926 a proti jeho výslovnému ustanovení. Posoudil tedy první soud věc s právního hlediska správně, prohlásiv, že započtení, uplatněné až po účinnosti zákona čís. 232/1926, nemůže přijíti v úvahu. I ohledně výše úroků posoudil soud první stolice věc náležitě. Přisvědčiti jest ovšem odvolateli, že v souzeném případě nejde o kontokorent ve smyslu čl. 291 obch. zák. Avšak slovo »kontokorent« ve znalecově posudku není zřejmě míněno ve smyslu právnětechnickém a nepřimyká se k doslovu čl. 291 obch. zák., nýbrž značí to ve smyslu bankovní technickém. Znalec chtěl jím vyjádřiti, že jde o spojení, při němž poštovní spořitelna podávala, pokud se týče podávati měla, svému komitentu čas od času zprávy výpisem z jeho účtu. Požadování úroků z úroků jest v tomto případě oprávněno nikoliv podle ustanovení zákonných, nýbrž na základě úmluvy stran, jelikož v prohlášení, jež žalovaný vlastnoručně podepsal a tím jeho obsah na vědomí vzal, jest ustanovení, podle něhož se úrok počítá pololetně ke dni 30. června a 31. prosince dozadu pokud se týče ke dni zaplacení zápůjčky. Tím jest řečeno, že se každého půlroku úrok tímto způsobem přičte k jistině, a plyne z toho, že se nadále zúročí celý dluh takto narostlý. Podle posudku znalce jsou tyto úroky vypočítány správně.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Dovolání, opřené o dovolací důvod č. 4 § 503 c. ř. s., není opodstatněno. Není správné, že odvolací soud vzal za prokázáno, že vzájemná pohledávka žalovaného jest po právu, nýbrž projevil právní názor, že není započitatelná, hledíc k ustanovení § 4 zákona čís. 230/1926. Jest správné, že se tento zákon nezabývá otázkou započtení vzájemné pohledávky majitele šekového účtu Vídeňské poštovní spořitelny na její pohledávku z lombardní zápůjčky, kterou převzal čsl. poštovní šekový úřad. Ale, i když se připustí proti názoru odvolacího soudu zásadní započitatelnost, mohl by ji žalovaný namítati jen potud a do výše, pokud a do jaké výše přešla jeho pohledávka ze šekového účtu na čsl. poštovní šekový úřad a pokud by byla splatná. Ale ani převod, ani splatnost nebyly prokázány a ani nejsou opodstatněny přednesem žalovaného. Zákon čís. 232/1926 ustanovil v § 1, že úmluvy o převodu pohledávek u poštovní spořitelny vídeňské ze dne 6. dubna 1922 a ze dne 25. února 1925 mají moc zákona. Ve čl. 5 úmluvy ze dne 6. dubna 1922 bylo sta-

noveno, že smluvním státům, tedy i Československému státu, jest vyhrazeno, by samy určily, jakým způsobem a jakou částkou má přejímací ústav uspokojiti oprávněné osoby. V důsledku toho ustanovil § 4 zák. č. 232/1926, že pohledávky za poštovní spořitelnu (§ 1 zákona), které budou převedeny na Československý přejímací ústav a jež zněly na rakousko-uherské koruny, jsou splatné v čsl. korunách až do částky celkové úhrady, kterou poštovní šekový úřad obdrží od poštovní spořitelny ve Vídni k uspokojení pohledávek. Podíl na každou rakousko-uherskou korunu vypadající určí závazně ministr financí v dohodě s ministrem pošt a telegrafů podle poměru úhrnných pohledávek v celkové úhradě vyjádřené v čsl. korunách po rozumu § 3 zákona a vyhlásí jej ve sbírce zákonů a nařízení. Majitelé převedených pohledávek mají žádati uspokojení těchto pohledávek na poštovním šekovém úřadě, a to výhradně v rámci oněch výhrad a podle ustanovení tohoto zákona. Zákon pak nabude účinnosti zároveň s účinností úmluv o vídeňské poštovní spořitelně. Podle § 6 zákona nepřevedené pohledávky za vídeňskou poštovní spořitelnu zůstanou u ní. Ku provedení zákona a zejména k výpočtu úhrady, byly vyhláškou ministerstva financí v dohodě s ministerstvem pošt a telegrafů ze dne 6. dubna 1927 č. 41 sb. z. a n. vyzváni majitelé pohledávek za vídeňskou poštovní spořitelnu k přihláškám do 3. září 1927 a ku předložení dokladů ve smyslu uvedených úmluv (o bydlišti dne 26. března 1919 a šekového sešitu atd.) a stanoveno, že provedení nabude účinnosti až po ratifikaci úmluv mezi smluvními státy (§ 4 a 13). Podle vyhlášky ministerstva zahraničních věcí č. 106/1929 nabyly ony úmluvy účinnosti dne 10. června 1929, a bylo znova vyhlášeno vyhláškou č. 107/1929 ze dne 4. července 1929, by majitelé pohledávek za vídeňskou poštovní spořitelnu přihlásili své nároky do 30. září 1929, a to nároky z úsporného řízení a nároky v hotovostech, s tím podotčením, že u vlastníků, kteří v této lhůtě je nepřihlásí nebo nedoloží předepsanými doklady, jejich pohledávky zůstanou u poštovní spořitelny ve Vídni. I pro pohledávky z účtů šekových byli majitelé upozorněni, by je přihlásili za tím účelem, by bylo lze opravit seznamy, které sestaví o nich sama vídeňská poštovní spořitelna. Podmínkou započtení vzájemné pohledávky žalovaného, kterou měl za vídeňskou poštovní spořitelnu, bylo by tedy jednak, že byla převedena skutečně na poštovní šekový úřad v Praze, a dále, že byla splatná. Splatnou u tohoto úřadu stala by se teprve, až ministerstvo financí určí, jakým podílem má býti kryta v čsl. korunách. Žalovaný neprokázal, ba ani netvrdil, že jeho vzájemná pohledávka byla převedena na čsl. poštovní šekový úřad, že byly splněny podmínky převodu a splatnosti podle uvedených předpisů a proto nemůže namítati svou pohledávku za vídeňskou poštovní spořitelnu k započtení na pohledávku poštovního úřadu šekového, z lombardní zápůjčky, kterou poštovní šekový úřad od oné spořitelny beze sporu převzal. Pokud žalovaný neprohlásil k vídeňské poštovní spořitelně do převodu lombardní pohledávky na čsl. poštovní šekový úřad (do nabytí účinnosti dohod o převodu, t. j. do 10. června 1929), že svou pohledávku ze šekového účtu započítává na pohledávku vídeňské poštovní spořitelny z lombardní zápůjčky, nemohly nastati v poměru k žalujícímu státu účinky započtení vůbec

a nemohl zaniknouti dluh žalovaného z lombardní zápůjčky. Od té doby byl by mohl jeho dluh započtením zaniknouti jen tehdy, kdyby byla jeho pohledávka na čsl. poštovní šekový úřad skutečně převedena a bylo určeno, jakým poměrem bude jím uhrazena, tedy, že se stala splatnou. Ježto se tak nestalo, nemůže žalovaný žádati od poštovního šekového úřadu výplatu své pohledávky, aniž ji započísti. Žalovaný měl tvrditi a prokázati uvedené podmínky započtení, neučiniv tak, nemůže započtení namítati. Proto mylně dovozuje, že jeho prohlášení o započtení nastalé teprve dne 13. srpna 1929 k Československému státu způsobilo zánik jeho dluhu z lombardní zápůjčky. Působnosti tohoto prohlášení ex tunc brání změna právního poměru, přivoděná uvedenými zákonnými předpisy.

Ani dovolatelovy vývody o připočtení úroků k jistině, nejsou správné. Jest sice pravda, že v podmínkách o úpisu válečné půjčky a o lombardní zápůjčce na její úpisy není výslovně uvedeno, že se úroky připočtou půlletně k jistině. Ale při výkladu dohody nelze ulpěti na slově (§ 914 obč. zák., čl. 278 obch. zák.), nýbrž jest přihlédnouti k úmyslu stran a k pravidlům poctivého právního styku a i k zvyklostem v obchodě (čl. 279 obch. zák.). Odvolací soud dovozuje právo vídeňské poštovní spořitelny a poštovního šekového úřadu k započtení úroků k jistině z úmluvy stran a ze zvyklosti bankovní, potvrzené znalcem. Bylo-li bankovní zvyklostí, že se v běžném účtě lombardním připočítávaly úroky k jistině pololetně, pak odvolací soud právem dovozuje z úmluvy o pololetním započítávání úroků také, že se připočítávaly k jistině ve smyslu oné dohody podle zvyklosti.

Čís. 11770.

Směnky (zákon ze dne 13. prosince 1927, čís. 1 sb. z. a n. na rok 1928).

Obsahuje-li směnka platební slib, může býti jen směnkou vlastní. Obsah směnečného prohlášení lze vykládati jen ze samé skriptury. Označení směnky jako »sola« a valutární doložka nevádí pojetí směnky jako vlastní a její platnosti.

Prohlášení výstavce, že zaplatí na řád remitentův, spojené s příkazem, by byla valuta dána na účet určité osoby podle zprávy, obsahuje vedle platebního slibu tomuto neodporující příkaz remitentův, na čí účet má dáti směnečnou valutu.

Osobu, uvedenou ve směnce, nelze považovati za směnečníka, neobsahuje-li směnka také platební výzvu na ni.

Za výstavce lze považovati jen toho, kdo p o d e p s a l směnečné prohlášení, tedy toho, jehož podpis jest pod směnečným prohlášením nebo tak umístěn, že nevzniká pochybnost, že směnečné prohlášení jest od něho jako výstavce. Nestací podpis po straně, napříč směnky.

(Rozh. ze dne 18. června 1932, Rv II 287/32.)